

om Fortidens Uret. Vi faa nu at se. Hvorledes det Forslag er, som i Dag blev anmeldt, kan jeg ikke have nogen Mening om, inden vi se det foreligge for os her; men jeg vil dog sige, at jeg ikke har stor Tro til, at vi naa ret vidt frem ved frivillig Overenskomst om Ophævelse af Tienden.

Indenrigsministeren (Ingerstev): Den ærede Forslagsstiller har ønsket at give et Bidrag til Løsning af Spørgsmaalet om en Ligebestatning og derfor stillet Forslag om at affstatte Tienden. Det er en Sag, som har interesseret Rigsdagen flere Gange; lige fra 1840, før Rigsdagens Tid har det Spørgsmaal været fremsat i Landbokommissionen af 1849, og det førte til Loven af 14de April 1852, hvorved det blev fastsat, at Tiendeholderen i Nærven skulde ophøre. For øvrigt har jo Spørgsmaalet været fremme her, og der har været to Hovedsynspunkter fremme, det ene Tvangens: Du skal, det andet Frivillighedens: Du kan. Regeringerne have altid været villige til at yde Bidrag til at gaa ad Frivillighedens Vej, ad Bejen: Du kan, og efter hvad jeg lagde Mærke til før, vil der komme til at foreligge Forslag i den Retning, som jeg selvfølgelig skal være villig til at forhandle om for gennem en Lovbestemmelse at være med til, saa vidt man kan øns derom, at sørge for, at Afløsning af Tienden kan finde Sted. Den ærede Forslagsstiller har valgt Bejen: Du skal, og indbragt et Forslag til en Tvangslov, og deri tror jeg ikke, at den ærede Taler gør vel. Det kan være, at der er mange Tiendeholdere, som gerne ville have Tienden affstatet, og det kan ogsaa være, at der er Tiendeholdere, som ogsaa ville være med der til, men tvinges vil næppe nogen af Parterne; det er mit Synspunkt. I og for sig er det uretfærdigt at ville falde ind paa dette Punkt med en Tvangslov, og det Grundlag, som det ærede Medlem nu har præsenteret os, er efter min Overbevisning ikke godt. Det kan maasse give Anledning til, at Spørgsmaalet sættes under Behsning, og at der samles Oplysninger o. s. v., men at vi skulle komme til at gennemføre det paa det ærede Medlems Grundlag, tror jeg ikke; i ethvert Tilfælde maa det ærede Medlem ikke vente, at Regeringen slutter sig til Tvangsbestemmelserne. — Dermed har jeg for mit Vedkommende væsentlig sagt, hvad jeg vilde sige om Lovforslaget. Naar man vil gennemføre en Tvangslov, kan det virkelig ikke nytte at sige, som det ærede Medlem sagde, at Tiendeejerne og Tiendeholderne skulle nogenlunde tilfreds-

stilles ved et saadant Lovforslag. Det er et galt Standpunkt og et uretligt Standpunkt; thi hvis det ærede Medlem vil opfatte disse Forhold noget anderledes end ved faste Tiendomsforhold, maa det ærede Medlem dog erkende, at her staa vi tilnærmelsesvis over for en Ekspropriation, en Tvangsafløsning, hvor der skal ydes fuldstændig Erstatning, og saa kan det ikke nytte, at man siger, at man skal nogenlunde tilfredsstille vedkommende, de skulle fuldt ud tilfredsstilles, og der tilkommer dem fuldstændig Erstatning. De meget kunstige Beregninger om, at de ville have mere efter 24 Mars Gennemsnit end efter 10 eller 5 Mars Gennemsnit — hvilket i øvrigt er ganske rigtigt — hjælpe derfor aldeles ikke til at begrunde en Tvangslov. At Tiendeholderne noget bedre end Tiendeejerne ville kunne staa sig derved, er der for mig ikke nogen Tvivl om, efter at jeg har gjort mig bekendt med Bestemmelserne. Men ogsaa over for dem vil det være en Uretfærdighed at komme og sige: Du skal. Man ved aldeles ikke, om det er vedkommende belejligt, og man ved ikke, saaledes som Forholdene ere i Ojeblikket om de, selv om man giver dem gunstige Vilkaar, ville ønske at tvinges til at faa Tienden afløst; saa Frivillighedens Standpunkt er det rigtige. De enkelte Bestemmelser i Lovforslaget skal jeg ikke komme nærmere ind paa. Det er klart, at der er Ting, som ogsaa vedrøre Kultusministeriet, og der kan være mange andre Ting; men jeg anser det for mindre nødvendigt. For Indenrigsministeriets Vedkommende stiller det sig saa, at Hovedspørgsmaalet, nemlig Tiendeafløsningen, henhører under Indenrigsministeriet, og for saa vidt maa Indenrigsministeriet tage sig af Lovforslaget. Men dette Lovforslag indeholder meget interessante Bestemmelser, Hovedbestemmelser, Bestemmelser, som efter min Mening overstygge alt andet i Lovforslaget, nemlig Ordningen af Forholdet til Staten, Overdragelse af Kirkerne til Staten, og den Maade, hvorpaa man vil bruge Staten som Medlem ved Afløsningen. Det har saa stor finansiel Betydning, en saa aldeles afgørende finansiel Betydning, at jeg maa erkære, at det er en Bestemmelse, som ikke Indenrigsministeren, men den Minister, som skal varetage Statens Finanser, helst maa behandle.

Finansministeren (Estrup): Det kan jo ikke være skult for nogen, der endogsaa blot flugtlig har læst det foreliggende Forslag igennem, at det har meget stor finansiel Betydning for Staten. Man kan